

Dit is de nieuwsbrief van het project WEL in Ontwikkeling (WEL). Dit project sluit aan bij het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en wil nieuwe beweging creëren in situaties die zijn vastgelopen of waarin jeugdigen zich onvoldoende kunnen ontwikkelen. De samenwerkingsverbanden passend onderwijs ontvangen subsidie voor dit project en gaan aan de slag voor en met ten minste vijf jeugdigen.

We staan op de helft van het project, nog twee jaar te gaan. De tweede leerrapportage waarin ervaringen en verhalen van ouders, jeugdigen en professionals zijn beschreven, geeft een indruk van waar we staan. Linda Gerits presenteerde de inhoud van de rapportage tijdens het drukbezochte landelijke Werkatelier van 3 oktober jl. In deze nieuwsbrief een klein inkijkje. In Almere is de al langer bestaande 'integrale tafel' uitgebreid waardoor ook leerlingen zonder schoolinschrijving beter in beeld zijn. Henriët Speth van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs vertelt over de werkwijze en opbrengsten. Indrukwekkend was de online-themabijeenkomst met Desireé Houkema over 'kenmerken van begaafdheid'. Een korte impressie lees je op pagina 4.

Verder delen we de inhoud van Werkkaart 3B van het Reisbureau. De reisgids is inmiddels compleet en kan opgevraagd worden bij lazlovandonkelaar@gedragswerk.nl. Tot slot vind je achterin de agenda voor aanstaande trainingen en bijeenkomsten.

We wensen jullie veel leesplezier en zien jullie graag bij een van onze bijeenkomsten!

De projectpartners [Gedragswerk](#), [Ingrado](#) en [het Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd](#) ontvangen graag suggesties en input voor deze nieuwsbrief. In steeds meer regio's is ontwikkeling. Laat van je horen en inspireer elkaar!

LEERRAPPORTAGE JAAR 2

We staan precies op de helft; WEL in ontwikkeling heeft een looptijd van 4 jaar waarvan er 2 verstreken zijn. En net als na het eerste projectjaar is ook nu een leerrapportage geschreven op basis van alle verhalen en ervaringen van betrokkenen. Linda Gerits, als onderzoeker verbonden aan WEL, presenteerde de uitkomsten tijdens het landelijke werkatelier van 3 oktober jl. 'Het belangrijkste is dat het in alle gevallen gaat om kinderen die ergens een 'error' hebben gevoeld. Die het gevoel hebben gekregen dat ze niet passen en niet goed genoeg zijn. Ze zijn overprikkeld, overvraagd of overbelast, ongeacht de diagnose. Het gevolg is dat ze thuis in een hoekje zitten en niet meer in beweging kunnen komen.

'Dit project is een groeibriljant, het wordt steeds sterker en mooier. Dat merken we aan de reactie van ouders en kinderen, maar

ook aan die van professionals. Ouders en kinderen voelen zich gehoord, de samenwerking neemt toe, mensen weten elkaar beter te vinden en er wordt veel vaker 'out of the box' gedacht.

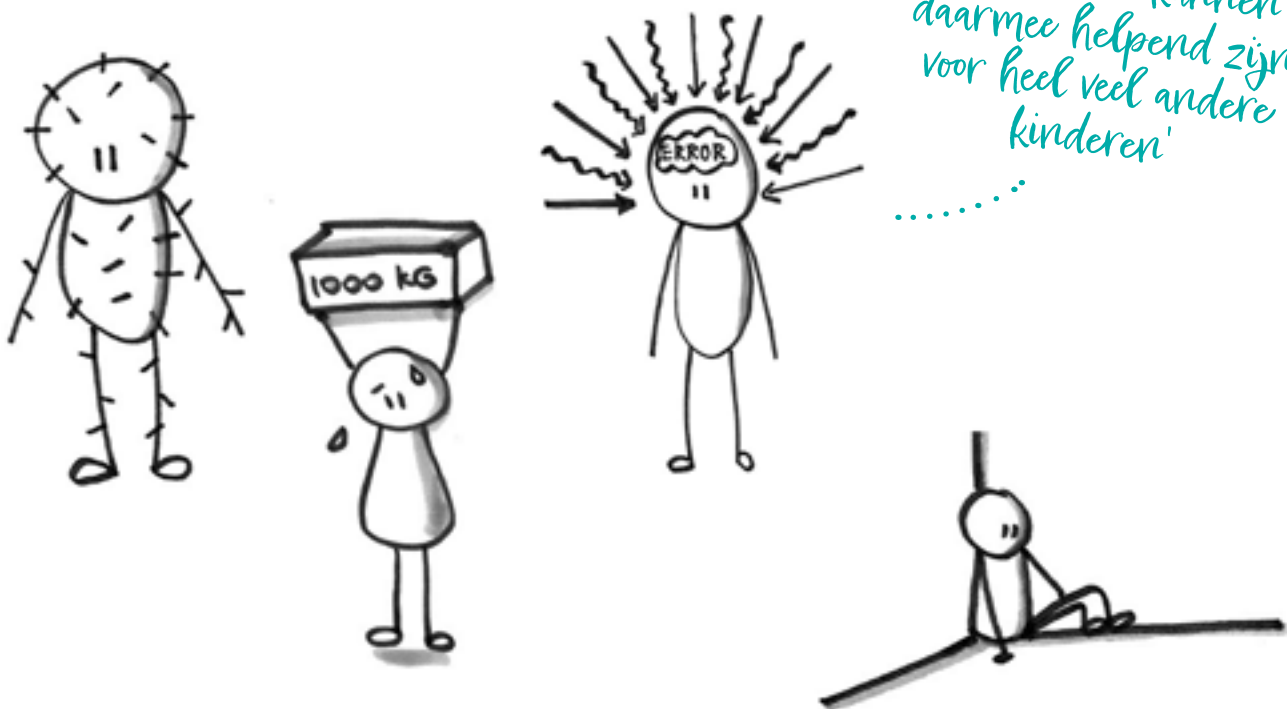
'Het kind staat in de spotlight'

'Allerbelangrijkste is de ervaring van alle betrokkenen dat het kind echt centraal staat in dit project. "Het kind staat in de spotlight", is een veel gehoorde uitspraak. Daarnaast is de ervaring dat de klik met de professional bepalend is voor het succes. Als die klik er is, kunnen er prachtige dingen gebeuren. "Als de lichtjes in de ogen van een kind aangaan, weet je dat je goed zit", zei een van

hen. Dus durf aan te geven als de klik er niet is en neem dan afscheid van elkaar. En tot slot is echte samenwerking met ouders van het allergrootste belang. Zij zijn de enige echte experts van hun kind.'

Binnenkort is de integrale leerrapportage beschikbaar. Stuur een mailtje naar lazlovandonkelaar@gedragswerk.nl en je krijgt hem t.z.t toegestuurd.

'Deze kinderen zijn kanaries in de kolenmijn, zij laten goed zien wat zij nodig hebben, en kunnen daarmee helpend zijn voor heel veel andere kinderen'

SAMEN GROEIEN AAN INTEGRALE TAFEL

De integrale tafel bestond al in Almere. Als een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) was aangevraagd - en men dacht dat onderwijs niet alleen het antwoord kon bieden - bogen samenwerkingsverband en Jeugdgezondheidszorg (JGZ) zich samen met ouders over de ondersteuningsvraag van de leerling. Door jeugdhulp toe te voegen was de kans op een succesvolle instroom in de volgende onderwijsplek vele malen groter. Andersom had de JGZ soms casussen waar er naast een zorg- ook een onderwijsvraag was.

Henriët Speth is coördinator van het Steunpunt van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs in Almere. Ze vertelt dat de samenwerking uitgroeide tot een tweewekelijks overleg waarin kinderen werden besproken voor wie meer nodig was dan onderwijs óf zorg. 'Dat blok van twee uur elke twee weken in je agenda levert zo veel op. Het staat vast wanneer je elkaar treft, daar hoef je niet elke keer opnieuw de (overvolle) agenda voor te trekken. We waren met een vaste groep mensen, leerden elkaar goed kennen, wisten wie waarvan was en ook waarvan niet. We groeiden samen.'

Normenkader

'De gemeente was al die tijd geïnteresseerd en betrokken. Wat levert het op? Hoe gaat het met de kinderen? Dat heeft ertoe geleid dat we met de gemeente een normenkader hebben opgesteld: **Jeugdhulp onder schooltijd**. Daarin zie je welke kinderen recht hebben op welke ondersteuning en hoeveel dat mag zijn.'

Op een gegeven moment oordeelden de partners dat de tafel 'nog wat smal' was. Henriët: 'We wilden ook kinderen zonder schoolinschrijving in beeld krijgen. En dus betrokken we leerplicht in onze samenwer-

king omdat zij de vrijstellingen afgeven en vaak beter weten wie de kinderen zijn dan wij. WEL in ontwikkeling kwam op het juiste moment. Met de subsidie konden we onder meer een trajectbegeleider aanstellen. Zodra er een plan is voor een kind sluit zij aan bij de ouders en blijft het hele traject naast hen staan. Ondertussen hebben alle partners een opdracht, de trajectbegeleider houdt ons bij de les.'

Samen optrekken

'Actueel is de casus van een jongen die in groep 8 volledig is uitgevallen. Er speelt thuis van alles en het kind heeft ook persoonlijke problemen. Een overstap naar het voortgezet onderwijs is op dit moment onmogelijk ondanks de aanwezige stut en steun. Tijdens een bijeenkomst van de integrale tafel bespraken we met

ouders de ondersteuningsbehoefte en de mogelijkheden voor ontwikkeling. Ouders staan heel erg open voor hulp. Tijdens zo'n bijeenkomst stelt ieder vanuit het eigen kader vragen en zo kun je stap voor stap uitwerken wat er nodig is. Na een uur lag er een mooi stappenplan. Er bleek stevige regie nodig die de mogelijkheden van de trajectbegeleider van WEL te boven gaat. Daarom hebben we besloten om vanuit de GGD een 'regieperspectiefhouder' aan ouders te koppelen. Zij zullen de komende tijd samen optrekken in de begeleiding van dit kind. Langzaam worden de eerste stappen gezet. Ik hoorde laatst dat de jongen inmiddels uit bed komt 's morgens. De klik met de begeleider is er zowel vanuit de ouders als vanuit het kind. Nu kunnen we langzaam kijken of hij volgende stappen kan gaan zetten.'

'Dat blok van twee uur elke twee weken in je agenda levert zo veel op'

KENMERKEN VAN BEGAAFDHEID

Veel kinderen die vallen onder de doelgroep van WEL zitten thuis als gevolg van (hoog)begaafdheid. Vaak wordt gedacht dat (hoog)begaafdheid betrekking heeft op een hoog IQ. Wie op 26 september jl. de onlinebijeenkomst met Desirée Houkema bijwoonde weet dat dit een veel te smalle opvatting is. 'Bij (hoog)begaafde kinderen die uitvallen uit het onderwijs is sprake van een discrepantie tussen wie zij zijn en de ontwikkelingsmogelijkheden die het onderwijs biedt. Het zijn kinderen met een sterk potentieel, hoog bewustzijn, een creërend (denk)vermogen en een intense gedrevenheid. Dit laatste is alleen zichtbaar als zij echt ergens voor kunnen gaan. Het zijn unieke individuen, denken vanuit standaarden en gemiddelden werkt voor hen niet.'

De belangrijkste 'lessen' die we leerden van Desirée Houkema:

- **De ontwikkeling van (hoog)begaafde kinderen loopt vaak niet synchroon met het curriculum van scholen.** Er is een discrepantie tussen de tijdspaden die het systeem hanteert en de tijd die het kind nodig heeft op zijn of haar ontwikkelpad.
- **We willen recht op ontwikkeling en vinden dat school het antwoord moet bieden.** Laten we op zoek gaan vanuit het 'niet weten' en loslaten dat school altijd het antwoord moet zijn.
- **Ouders** zijn in de opvoeding samen onderweg met hun kind. Ieder kind vraagt iets anders. Dit vraagt om het loslaten van gebaande paden. Dit is de weg om te gaan. Spannend. Vraagt vertrouwen. 'Be-grijp je mij' geldt net zo goed voor ouders!
- **Ontwikkelruimtegebrek in plaats van thuiszitter.** Hiermee leggen we de focus op de context. Als de omgeving geen ruimte biedt voor ontwikkeling komt een kind thuis te zitten. Dit is een ander perspectief.
- **Regievoering** Er is regie nodig op proces en op inhoud. Op inhoud kan in iedere fase iemand anders nodig zijn.

Desirée Houkema is werkzaam voor het National Talent Centre of the Netherlands (NTCN). Daarnaast werkt ze in haar eigen

praktijk (Hoog)begaafdheid In-Zicht. Op haar [LinkedInpagina](#) deelt zij haar artikelen.

De werkdefinitie van (hoog)begaafdheid die het Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling hanteert, is consistent met de belangrijkste aspecten, waarover in de meest bekende theorieën en modellen consensus bestaat, of waarin zij elkaar aanvullen:

Kenmerk

Sterk potentieel

Toelichting

(Hoog)begaafde leerlingen beschikken over een in aanleg aanwezig potentieel om tot uitzonderlijke prestaties te komen, behorend bij de beste 10%, op één of meerdere begaafdheidsgebieden

Dynamisch

De ontwikkeling van talent is een langdurig en dynamisch proces. Zowel persoonlijkheidseigenschappen als de interactie met de omgeving zijn mede bepalend voor de mate waarin het aanwezige potentieel tot zijn recht komt (Mönks; Heller; Gagné)

Creatief denkvermogen

Een (hoog)begaafde leerling beschikt over een hoge intelligentie in combinatie met een creatief denkvermogen (Renzulli; Mönks; Sternberg)

Intrinsieke motivatie

Daarnaast is er sprake van een intrinsieke motivatie (doorzettingsvermogen) om een taak te volbrengen wat zich onder andere uit in een sterke gedrevenheid wanneer iets hun interesse heeft (Renzulli; Mönks)

Domein- specifiek

(Hoog)begaafdheid is domeinspecifiek (Gardner; Heller; Gagné)

Meer- dimensioneel

(Hoog)begaafdheid is geen eendimensionaal begrip dat is uit te drukken in een criterium als een IQ "score" > 130. Een hoge score is wel een sterke indicatie van een hoge intelligentie, maar een lagere score sluit dit niet uit. (Hoog)begaafdheid omvat in ieder geval meer dan een hoge intelligentie en intelligentie omvat meer dan een IQ test meet (Gardner; Sternberg)

Kenmerken begaafdheid

Op een gemiddelde populatie heeft 10% van de leerlingen kenmerken die kunnen duiden op (hoog)begaafdheid (Mönks, 1995), waaronder indicaties die duiden op een hoge intelligentie

Zijnskenmerken

Kenmerken die (mede) het 'zijn' van een begaafd kind bepalen, kunnen zijn: de lat hoog leggen (perfectionisme), kritische instelling, groot rechtvaardigheidsgevoel en gevoeligheid/sensitiviteit (Kieboom, 2016) en o.a. intensiteit, non-conformiteit en een hoge mate van zelfbewust zijn (Silverman, 1993).

Bron: talentstimuleren.nl/thema/begaafdheid/hoog-begaafdheid

WERKKAART 3B - DE HANDVATTEN- METHODE: DE LINKERHAND

Zoals je in voorgaande nieuwsbrieven hebt kunnen lezen, wordt in het Reisbureau van WEL gebruik gemaakt van werkkaarten. De eerste kaarten deelden we al. Hieronder de inhoud van werkkaart 3B.

De 5 ruimtemakers van de linkerhand geven aanleiding tot het vinden van meer excursies, uitkijkpunten, tussenstations, pleisterplaatsen en olifantenpaadjes om het terrein te ontginnen en de reis naar ontwikkeling te maken.

- Categoriseer de ideeën uit de brainstorm op basis van de ruimtemakers.
- Wat valt op?
- Bekijk bij welke van de ruimtemakers meer ideeën nodig zijn.
- Start zo nodig een nieuwe ronde brainstormen om aanvullende ideeën te produceren.
- Resultaat: 5 volgeplakte ruimtemakers met ideeën!

De Handvatten-methode: de linkerhand

Perspectief/denken

Welke ideeën gaan over de blik waarmee je naar deze jeugdige kijkt? Hoe je over de talenten, motivatie, verlangens en uitdagingen van deze jeugdige denkt? Welke uitgangspunten biedt de wensdroom van de jeugdige? Zie je nieuwe openingen, een ander perspectief?

Persoon

Welke ideeën gaan over de sleutelfiguren en de kennis die nodig of nuttig zijn om samen met jeugdige en ouders op weg te gaan in de 'reis naar ontwikkeling'. Wie maakt het verschil voor deze jeugdige? Wie of wat brengt nieuwe dynamiek in het expeditieteam rondom de jeugdige? Nodig eens een 'wilde gans' uit. Wie brengt nieuwe inzichten in team Reisbureau en wie kan in deze fase beter vertrekken?

Omgeving/context

Welke ideeën gaan over de omgeving en context die bijdraagt aan de ontwikkeling van deze jeugdige? Waar wil de jeugdige zijn, hoe kan je aansluiten bij het reisgezelschap en waar gaat de reis naartoe? Een andere omgeving geeft nieuw perspectief, nieuw elan en leidt tot nieuwe etappes.

Activiteit

Welke ideeën gaan over werken volgens een heel andere werkwijze, met een heel andere activiteit? Wat heb je in andere vormen gegoten, zodat het leidt tot een verfrissende, nieuwe aanpak?

Tijd

Welke ideeën gaan over de factor tijd? Onze maatschappij is ingericht op lineaire tijd; met allerlei regelingen, protocollen en voorschriften gekoppeld aan tijdspaden, een planning en deadlines. Voor je 't weet gaan die een beslissende rol spelen in je aanpak. De 'tijd van ondertussen' is van groot belang. Welke ingangen vormen een eigen tijdlijn, met een eigen 'dead-line' en eigen 'speelruimte'. Welke ideeën leveren nieuwe ruimte op?

AGENDA

Tweedaagse opleiding voor reisleiders: De kunst van WEL!

De opleiding is bedoeld voor iedere professional werkzaam bij gemeente, samenwerkingsverband, in onderwijs of zorg die effectiever wil worden in/zich zekerder wil voelen bij het:

- om tafel brengen van partijen om leren en ontwikkelen mogelijk te maken voor jeugdigen;
- maken van een plan wat WEL werkt, gedragen door ouders, jeugdige en professionals;
- in beweging brengen en houden van de samenwerking om leren en ontwikkelen mogelijk te maken voor jeugdigen.

En dit alles door ruimte te maken, richting te geven, een bedding te verzorgen en met handen en voeten samen de weg te vinden naar leren en ontwikkelen.

De training van november 2023 is inmiddels volgeboekt! Hierbij de volgende data voor open inschrijving voor de opleiding:

16/1/24 en 30/1/24 op locatie in Zwolle
23/1/24 en 6/2/24 op locatie in Utrecht
8/2/24 en 29/2/24 op locatie in Den Bosch

Meld je voor de open inschrijving aan bij lazlovandonkelaar@gedragswerk.nl

Wil je graag in de regio met collega's de opleiding volgen? Doe de opleiding dan 'in company'! Deze is in overleg in te plannen. Meer informatie? Neem contact op met anneliesvangool@gedragswerk.nl

Workshop 'Gezien of niet gezien, dat maakt een GROOT verschil!'

Leer in deze leuke, interactieve en praktische workshop de ruimte voor ontwikkeling ontdekken door ouders en professionals bewust te horen, zien, waarderen en serieus te nemen. Kom op een andere manier in gesprek/in contact, vanuit o.a. de principes

van waarderend onderzoeken. Ontdek hoe dit helpt om ruimte en verbinding te maken om samen met ouders, jeugdige en professionals ontwikkeling (weer) mogelijk te maken. De workshop zit vol met verhalen en ervaringen uit casuïstiek in het land, en biedt veel ruimte voor inbreng door de deelnemers. We organiseren de workshop op:

- **maandag 13 november 2023 van 10.00 – 13.00 u** op basis van open inschrijving, live op locatie in Utrecht. Aanmelden bij maud.jonkhout@vng.nl
- **maandag 15 januari 2024 van 10.00 – 13.00 u** op basis van open inschrijving, live op locatie in Utrecht. Aanmelden bij maud.jonkhout@vng.nl
- **maandag 11 maart 2024 van 10.00 – 13.00 u** op basis van open inschrijving, live op locatie in Utrecht. Aanmelden bij maud.jonkhout@vng.nl

Wil je maximale impact van de workshop op hoe je casuïstiek in beweging brengt en houdt in jouw regio? Doe de workshop 'in company' in jouw eigen regio met jouw partners! Deze is in overleg in te plannen. Meer informatie? Neem contact op met Maud Jonkhout maud.jonkhout@vng.nl, 06-47043733

Waarderende interviews

Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd (OZJ) voert vanaf 2021 waarderende Interviews met ouders, jongeren EN professionals. Doel is te achterhalen wat waardevol is, wat werkt, en wat beter kan als het gaat om optimale ondersteuning van de ontwikkeling van jeugdigen die om welke reden dan ook, vastgelopen zijn in het onderwijs. De uitkomsten van deze interviews zijn mede de basis voor de leerrapportages die we halfjaarlijks presenteren. Inmiddels hebben we meer dan 40 interviews gehouden en hebben we veel mooie dingen op kunnen halen.

We weten dat de waarderende interviews, en het ophalen van de wensdroom daarin, een belangrijk ingrediënt is voor het WEL (weer) in ontwikkeling krijgen van een jongere. Daarom zijn we altijd op zoek naar ouders, jeugdigen en professionals die met ons in gesprek willen over wat zij waardevol vinden en wat zij zien als mogelijkheden om het beter te doen. Want we zijn nooit uitgeleerd en uitgevraagd!

Als jij interesse hebt in het organiseren van zo'n waarderend interview, of je wilt weten wat wij op dat gebied kunnen betekenen wanneer het contact met jeugdige en ouders is vastgelopen, neem dan contact op met Sandra Schenk, sandra.schenk@vng.nl

Bij- en meepraatsessies

Ga in gesprek met de projectleider (ondergetekende), hoor de laatste nieuwtjes uit WEL in ontwikkeling, ontdek wat er allemaal WEL kan en stel al je vragen over project, aanpak, verantwoording etc.. Spar over casuïstiek met de deelnemers en over hoe maatwerk WEL gerealiseerd kan worden.

We organiseren de bij- en meepraatsessies, **1 uurtje online via Teams van 10 tot 11 uur**, op de volgende data:

23 oktober 2023, 20 november 2023, 15 januari 2024, 26 februari 2024, 15 april 2024, 3 juni 2024

Meld je aan en je ontvangt de Teams-link voor deelname:

lazlovandonkelaar@gedragswerk.nl

WERKATELIER UTRECHT

Organisatoren van het werkatelier in Utrecht kozen ervoor een tekenaar te laten aansluiten. Hij tekende ter plekke mee en presenteerde zijn tekening aan het eind van de bijeenkomst.

